

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., $\frac{1}{2}$ évre 6 kor., $\frac{1}{4}$ évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohányzószékben.

Posits Mihály

1848. nov. 20. — 1908. nov. 23.

Tíz nappal ezelőtt előkészítettük már lapunk olvasóit arra a gyászos eseményre, amely kérelhetetlen ridegséggel közeledett a szomorú vég felé.

Posits Mihály élete azóta jóformán csak a halállal való küzdelem volt. Az orvosi tudomány hatalma megegyezszer megállította a halált szörnyű útjában. Bierbauer Viktor dr. és Koronczay József dr. orvosok oly műtétet végeztek a betegben, amely kiváló tudásuknak jelzője s amely a szegény betegnek életét még 10 nappal megtoldotta.

Az élet azonban csak a halálba való átmenet volt. Ezalatt a tíz nap alatt a beteg nagyrészt öntudatán kívül volt, az oldalába vágott mély seb, amelyen keresztül a mellhártyagyulladásból származott váladékot eltávolítani akarták, néha óriási fájdalmakat okozott neki, ez visszahozta az öntudatra, de egyébként mély apathiába merülten minden perc a halál közel. dtét jelentette. Tegnap reggel megszólalt az öreg templom zűgőbűgő nagy harangja s hirdette a gyászos eset bekövetkezését.

Posits Mihály életrajzi adatait a következőkben közöljük:

1848-ban, november 20-án született Iháros

somogymegyei községben, jómódu földmives családtól. Bátyjai mellett csakhamar kitűnt eszéssége s értelmiségével, s szülei felvitték Nagykanizsára a piaristák gimnáziumába, hol *Wlassics* Gyula volt vallás- és közoktatásügyi miniszterrel négy éven keresztül küzdött az elsőségért. Elvégezvén a kis gimnáziumot, Pécsre ment tanulmányait folytatni, hol tanárainak kedvence, társainak példaképe volt. Egerben tette le az érettségét jeles eredménnyel. 1872-ben Jekelfalussy püspök felvette kispapjai közé s a tebenségért. Elvégezvén a Pázmáneumban küldte, a katonaiügy miatt azonban a IV-évet a budapesti központi szemináriumban kellett végeznie. Tanulmányait azonban ezzel még nem végezte be. 1876. július 2-án pappá szenteltetvén, alig három hónapi káplánkodás után Duiánszky Nándor, akkor fehérvári püspök, tanulmányai folytatására a bécsi Augustineumba küldte, hol a boldog emléktű Steiner püspök szellemi és lelki igazgatása mellett három évet töltött, mielőtt azonban utolsó szigorlatát letehetné volna, az egyházmegyének is szüksége volt e tehetséges papjára, 1879-ben Pauer püspök visszahívta, hogy egyik legszebb, de legnehezebb állást bizza rá, t. i. az egyházmegye leendő papjainak lelki kiképzését. Mint lelkiigazgató s a teológián a Biblicum tanára egy időben működött egyházmegyénk két kitűnő papjával, Szuborics Jenő és Krencz Ignác kanonokokkal. Tanítványai és növendékei mindig a legnagyobb szeretettel csüngtek rajta. 1882-ben Prosynodalis Examinator lett; de Fehérvárot még csak évet töltött.

1883-ban Galgóczy Ferenc megbetegedvén, a perkátai plebániáról lemondott és Győry Teréz grófnő, a plebánia kegyura, Posits Mihályt jelölte.

Nehezen tudott megválni a lelkiigazgatói állástól és a káthe. Irától, de végre is engedve a kegyur óhajának, 1883 áprilisában elfoglalta plebániáját.

Az ő mindig tenni vágyó, agilis lelke sem elégedett meg szorosan vet lelkipásztori kötelességének teljesítésével; a reá bízott híveknek igazi atyja akart és tudott lenni, legelőször is virágzó *Katholikus Kör* alakított, majd a *Katholikus Körnek lakaréknyagárta*, melynek alapját Győry Teréz grófnő vetette meg 180 mértő gabonájával, utána legtöbbet adott ő maga. Ezután ugyanacsak a *Katholikus Kör* keretében *Temetkezési Egyletet*, majd *Keresztény Foglalkozási Szövetkezetet* alakított s mindezen szociális intézményeknek nemcsak elnöke, hanem intézője, igazán élető lelke volt. Nem egyszer megtörtént, hogy főként vasárnaponként 3—4 választmányi vagy közgyűlést vezetett és nem fáradt ki, nem keresett pihenést. Legkedvesebb helye a Kath. Kör volt, hol hívei között két-három óráig is elidőzött s a kör tagjai soha sem vázoltak el anélkül, hogy tőle valami hasznos dolgot ne tanultak volna.

Theológiai tudása, természettudományi, földtani, csillagászati, földrajzi, történelmi ismereteit mindannyiszor megbámulták, nemcsak egyszerű hallgatói, hanem a műveltebbek is.

Szeretét mindig leginkább tudta éreztetni káplánjaival, kik a házba való lépésük első pillanatában érezték, hogy benne atyát találtak. Káplánjaiban mindig becsülte a paptársat, buzgóságát fokozta s ha kellett, fiatalos hevét a kellő mederbe tudta szorítani. Bár nagy képzettségénél fogva nem igen szorult tanításra, segítségre, mégis mindent között és megbeszélt káplánjaival s velők összefogva, közös erővel haladt a cél felé. Magató,

Fizetni!

— A Fejérmegyei Napló tárcája. —

Motto: „Türte Miklós, ameddig türhette...”

Természeti törvény, hogy még a legjámborabb ember türelmének is van határa. Es a magyar karakternek különös sajátága, hogy nagyon sokáig bírja türellemmel, Ebben csak egy nemzet versenyezhet vele: a török. Kontemplatív ázsiai faj, melynek már csak kéuyelemszeretete is magában hordozza a nembánomság magvát. Hát még a keleti büszkeség! Hova lenne a faji szuverén méltóság, ha a magyar minden macskakarmolásra ügyet vetne vagy vesződnék vele. Ebsont, befor! mondja rá szuverén megvetéssel s még csak a füle botját sem mozdítja.

Ez Mátyás király lustája; ez Pató Pál, ez Deák Ferenc hortobágyi juhásza, Széchenyi gazdája egy személyben. Ez a magyar, Tür sokáig. Az ujjad köré csavarhatod, egeret fogathatsz vele. Hanem ha az orrát piszkárod, akkor menekül, mert az orrnál vége még a magyar türelmének is. Akkor jámbornak látszó emberből fergeteg, susterő istennya, tajfun lesz egyszerre. Mars mord dűhe szelid hullámzás ahoz a tajtékoz bórához képest, mely kitör ilyenkor a jámbor magyarból.

Igy vagyunk mi sok mindennel. Rontanak rajtunk jobbra-balra. Görög, gubás, bojár, német, zsidó és más egyéb nácio, mind azon van, hogy beadjon nekünk valamit nemzeti sajátágaiból, vagy hogy ők vegyenek ből valamit a mienkből. Az elsőnél ha felveszünk valami idegent, ugy áll rajtunk, mint a macska farkán a kolomp, a másíknál pedig csómór az eredmény. Idegen gyomor nem veszi be a magyar ételt s ha kiadja azt mondja rá, hogy paprikás.

Pedig moslék.

Az első ilyen moslék, amit idegenek, de különösen zsidók találnak ki magukból a magyar élé, — versékkel és kottákkal van tele. Ők ugyan népdalnak nevezik Engländer Ferenc az előjárójuk s a Városligetben, meg a Ferencvárosban éneklük a mezilábas zsidólegények. Ismétlem, hogy éneklük, mert a magyar népdalt, akár a nép lelkéből fakadt, akár a néplélek fogadta magába, — nem énekelni hanem nótázni, vagy dalolni szokás. Mivel pedig ama Engländeriádák nem népdalok, hanem kottáknak és sánta verselábaknak értelmetlen kotyvaléka nem is lehet nótázni őket. Es mégis azt látom, hogy ezeket az expektorációkat sikerült beadni a magyar gymornak. Még nem — lélekek, csak a gymornak. Megfekszi, igaz, a gymorát, de azért rágódik rajta. Ugy van ezzel a magyar, mint gróf Serényi Béla barkó választói a tortával.

A legutóbbi általános választások alkalmával ugyanis Serényi gróf lakomát adott választói-

nak tiszteletére. Az asztalfőn fel volt állítva egy remek szobor tortából. Az asztalvégen szintén volt két ilyen figura, csakhogy disznok volt felállítva gipszből. Mikor a vacsora vége felé az urak kikezdték kanálkájkkal a tortát, a derék barkók is nekiestek a kanálakkal a gipszfigurának. De hát nem ment sehogy sem. Ez azonban nem volt baj! Kivették ökelmek a bicskáikat s alaposan faragdálták a gipszet s nyeldekelték le nagy kinok között. Észreveszi a házigazda a kínos helyzetet, nem akarta a választókat zavarba hozni, vagy megszegyenteni s ezért oda menvén hozzájuk, nagy kegyesen kérdi:

— Jó ez az élet, ugyebár?

— Hát hiszen jónak jó — szól oda illendően az egyik barkó — csakogy nem gyözzük már nyállal!

Hát így leszünk az Eengländer féle „népdalokkal” is. Egy darabig mint „ujdonságot” egy párat nagy kinnal-keservvel lenyel a magyar, hanem ha még egyszer feltárlja valaki, azt ugyan ebrudon hajntja ki.

Ezen a bajon tehát lehet még segíteni. Hanem a fővárosi és vidéki kaputos osztálynak társalgásai nyelvén, a korcsmai és kávéházi stíluson lehet e valamit segíteni, azt magam sem hiszem. A nyugati kulturának nyelvében sikerült teljesen kiforgatni a magyart s ezen a réven szabad módosítani karakterén.

— Fizetni, fizetni — és mindenhol fizetni.

Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy egy ember

SÖVEGJÁRTÓ JÁNOS
VASZON, ASZTALNEMŰ ÉS ÁGYNEMŰEK ÁRUHÁZA SZÉKESFEHÉRVÁR,
— BARÁTOK ÉPÜLETE, AZELŐTT ÖZV. HANEL ANTALNÉ-FÉLE ÜZLETHELYISÉG. —

Mai lapunk 4 oldal.

FJNb00000199

minden érdemet elhárítva, káplánjait dicsérte, ő reájuk tölta az érdemet.

Hat év óta köztünk élt. Városv Gyula dr. egyházmegyénk volt püspöke érdemei elismerésül kanonokká nevezte ki. A szorosan vett katolikus ügyeknek elveivel, eszméivel mindig élénk pártfogója volt. Sok szép lelkes beszédet hallottunk tőle, melyekben szinte lángolt az egyház és haza üdvéért. Ha jellemezni akaróknak, azt kellene mondanunk, hogy a harcoló anyaszentegyház igazi tüzes harcosa volt, a ki ha anyagilag kevésbé támogatta is az egyház intézményeit, de eszméinek mindig bátor katonája volt.

Posits Mihály haláláról a káptalan s a Kath. Kőr — melynek a megboldogult elnöke volt — küldötték szét gyászjelentéseket. A káptalanét itt közöljük:

A SZÉKESFEHÉRVÁRI KÁPTALAN mélyen szomorodott szívvél jelenti, hogy nagyra-becsült tagja,

POSITS MIHÁLY

IDŐSB MESTERKANONOK,

hosszas, de Isten szent akaratait megnyugvó lélekkel viselt betegség s a szentségek felvétele után f. hó 23-án, 60 éves korában az Urban csendesen elszenderült. A boldogultnak hűlt teteimet f. hó 25-én adjuk át a sírnak, lelke nyugalmáért ugyanazon napon délelőtt 9 óraker be-mutatandó sz. mise után.

Székesfehérvár, 1908. november 23.

Az örök világosság fényszedőjé neki.

A temetés holnap reggel lesz a hosszú-temető sírkertjébe.

beszél és akar valamit. De abban a beszédben sem az nincs meg, hogy ki beszél, sem az, hogy mit akar. Mert a személy és akara világosan akkor járulna élénk, ha ehelyett a hiányos mondat helyett azt mondaná az illető személy:

— Pincér! én fizetni akarok!

Igen ám, de a magyar nem beszél kör-mondatokban, hanem imperatívusokban. Ha valamit akar, akkor abban az akaratban határozott módon van kifejezve úgy a személy, mint a tárgy.

— Fizetek! így beszél a magyar. Ebben benne van minden. Benne van az, hogy itt fizetésről van szó s hogy én akarok fizetni. Még a „fizetek” felszólítás sem felel meg a magyar karakternek. Mert ebben a már van némi bizonytalanság a személyt illetőleg. Ebben a kifejezésben a személyi felelősséget a felszólító már áthárítja a társaságra, a tömegre. A magyar karakter pedig sohasem tűrt pluralis majestatis, csakis imperatívus majestatis. A Nos-t a caesarismus gögje szülte s latinizmus marad mindig a magyar okirattárban, épp úgy, mint germanizmus a „fizetni.” A magyar még ott is, ahol párosával van valami, egyesben beszél s nem többesben. Van neki szeme, lába, karja, — van felszemű, félkaru, féllábu embere, — de nincsenek szemei, lábái, karjai.

Es mért vetem én mindezt a keserűséget papírra? A multkorjában utaztam a nagy Alföldön s benéztem Debrecenbe is. Amint a vasuti vendéglőben reggeliztek, öblös hang űti meg hátulról fületem:

— Fizetni!

Ódanézek s zsidót vagy németet keresek. Nem volt sem zsidó, sem német, hanem egy másfélmétermázsás civis.

Jobbról hangzik megint:

— Fizetni!

Egy ősz tipikus, magyar dzsentri.

Baról, jobbról hangzik: „Fizetni!” S mind a legtípusabb, legiszább magyar arc, természet és kiejtés.

Szédülten fordultam ki a helyiségből. És nagy volt az én elkeseredésem. Mert hát mi lesz velünk, ha ennyire romlik, ennyire ronggyá foszlik a magyar nyelv és vele együtt a keleti magyar karakter.

Petrássevich Géza.

ÚJDONSAGOK.

A Fejérmegyei Napló telefon száma 208.

Szent István emlékmű. A pünkösdi dalosünnepe *Prónáska* Otokár dr. megyéspüspök ajkán született meg az a magasztos eszme, hogy Szent Istvánnak, az első magyar királynak emlékére az ő nagyságához méltó emlékmű állíttassék fel az ő székvárosában, Székesfehérvárott. A gyönyörű eszme felvetését lelkesen fogadta az egész vármegye s Széchenyi Viktor gróf vármegyénk ideális lelkű főispánjának elnöklete alatt nyomban megalakult a Szent István-szobor bizottság, hogy az eszme kivételét előkészítse. A bizottság Széchenyi Viktor főispán elnöklete mellett többször ülésezett, mindannyiszor előbbre vitte az eszme megtestesülését, de határozott formában csak a ma d. u. 2 óraker tartott ülésen jelent meg a Szent István szobormű létesítésére készült tervezet. Schlammadinger Jenő dr. vármegyei főügyész a bizottságnak a tervek előterjesztésével megbízott tagja, három féle tervet készített.

Schlammadinger Jenő dr. a főispán felvetett gondolatával kapcsolatban legalkalmasabbnak találta, ha a Ponty vendéglő helyén kupolás káptalpalota állíttatnék fel, a melyben a megyei régiséggyűjtemény elhelyezésére régiségtárat s egyéb alkalmas termeket lehetne nyitni azok számára az ismeretterjesztő előadások számára, amelyeknek megtartása most alkalmas helyiségek hiányában sok nehézséggel jár. A káptalpalota kupolatermében volna elhelyezendő a Szent István szobor. A második terv szerint a Szent István templom előtt levő négy ház kisajátíttatnék s azok helyén a Szögény-utcáig vivő szabad téren monumentális Szent István-szobor állíttatnék fel. Ha ezt a nagyszabású átalakítást nem volna lehetséges keresztülvinni, a Szent István szoborműnek a Megyeháztéren való felállítását javasolja. A bizottság az első tervezetet tette magáévá, s azt határozta, hogy Bory Jenő szobrászművészsel készíteti el tervezetét. A megye és város törvényhatósági tagjaiból nagyobb bizottságot fognak alakítani, a szükséges összegek előteremtésére országos bizottság hatáskörébe teszik át Szent István káptalpalota létesülését. A kormány segítségével iránt is tesznek lépéseket. Hisszük, hogy a gyönyörű terv kivételéle nem csak mi nézünk várakozó kíváncsisággal, hanem a dicsőséges múltjának emlékeit megbecsülő magyar nemzet.

Küldöttség a belügyminiszternél. F. hó 21-én fogadta gróf Andrássy Gyula a Fejérmegyei Jegyző-Egyesület küldöttségét. Jegyzőink egy emlékiratot nyújtottak át a belügyminiszternek, amelyben Fejérmegyei Törvényhatósága által módosított nyugdíszabályzatuk jóváhagyását kérték. A küldöttségben részt vettek: Balogh Gyula, Babay Jenő, Geröly Gyula, Szűcs Károly, Marton György, Gal József, Andocsy Ferenc, Vas József, Szabó István, Szatory Gyula, Kovács Géza, Huszár Gyula, Kovács Károly és Vajda Gyula községi jegyzők. A küldöttséghez csatlakoztak gróf Batthyányi Lajos, báró Mandorff Géza, Koller Tivadar, dr. Horváth Gyula és Csontos Andor országgyűlési képviselők, mint a kik a jegyzők memorandumával egyetértettek. A küldöttséget gróf Batthyányi Lajos vezette a belügyminiszter elé. A jegyzők kérelmét a küldöttség vezetője, Balogh Gyula egyestületi alelnök (mivel Szabó Sándor elnök gyengékedése miatt meg nem jelenhetett) terjesztette elő rövid szavakban. A belügyminiszter a küldöttséget igen előzékenyen fogadta és kijelentette, hogy ámbár a szabályrendelet és az emlékirat tüzetes átnevezése előtti határozott ígéretet nem tehet, mégis biztosítja a jegyzői kart a legmesszebb menő jóakarattal.

40 év. A Felsővárosi és Vizivárosi Olvasókör vasárnap ritka ünnepélyt ült. Megérte azt, ami Fehérvárott oly nagyon is ritkaság számba megy, hogy 40 esztendő történetére tekinthet vissza. A tagok először az Isten házában, a felsővárosi templomban hálaadó istentiszteleten vettek részt, amely alatt Kammel József kántor szép

egyházi énekeket adott-elő. Majd a Kőr.vizivárosi, Fekete József vendéglős tulajdonát képező szép helyiségébe vonultak, ahol diszülést tartottak. Tóth Aladár volt országgyűlési képviselő, a Körnek egykori elnöke szép beszédben méltatta a nap jelentőségét. *Havranek Antal*, a Kör jelenlegi elnöke, akinek szimpatikus egyéniségéhez és eléggé meg nem kevésülhető agilitásához fűződik a Kör mostani virágzó állapota, hosszú, sok humorral és sok érdekességgel telt felolvavásban a Kör történetét vázolta. *Kisteleki Károly* t. főügyész, a Kör jelenlegi helyzetéről szözlött szép beszédben. *Tuszkau Mór*, a Kör elnöke levélbeli indítványt tett az iránt, hogy Kuti Márton kanonoknak, a Kör 40 éven keresztül való állandó és jóindulatában soha nem változott tagjának érdemeit jegyzőkönyvben örökítse meg, amit természetesen egyhangú lelkesedéssel elfogadtak. Végül *Kristóf Károly* lelkes szavakkal bezárta a szép ünnepélyt. Délben diszebb volt, amelyen 120-an vettek részt. A vendéglősnek, Fekete Józsefnek kitűnő konyháját, pazar ebédjét mindenki elismeréssel említette. Az első tőszött Tóth Aladár mondotta a Kör fővirágzására, Havranek Antal a tagokat, Kisteleki Károly dr. a vendégeket, Csöppentky Mihály dr. a tisztviselőkat, Koncz József dr. Csöppentkyt éllette, stb. Este fényesen sikerült táncmulatság zárta be a szép ünnepélyt.

Kérelm. A székesfehérvári Belvárosi Kath. Kőr igazgatósága ez uton kéri fel mélyen tisztelt tagjait, hogy szeretett elnökük temetésén minél nagyobb számmal sziveskedjenek megjelenni. Gyülekezés f. hó. 25-én d. e. 9 óraker a kör helyiségében.

Választások. Két bizottsági tagsági állás vár Fehérvárott betöltésre. Az egyik Vizivároson Kovács István nyug. törvénysz. bíró-elítavozásával, a másik Palotavároson Héjji József elhalálozásával üresedett meg. A Palotavároson — úgy látszik — nagy hullámokat nem ver a választás. Ott Héjji Imre jelölése körülbelül a győzelmet is jelenti. Hacsak a jó és olcsó ubjor nem ad mentő gondolatot a korcsmárosok számára. Mert hát hogyan lehessen választani ott, a hol csak egyetlenegy a jelölt. — Annál élénkebb azonban a mozgalom a Vizivárosban. Ott — azt hisszük — rövid idő alatt eléri a jelöltek száma a világrekordot. 10—12 jelölt nem is lesz ritkaság, hogy csak egyet-kettőt emeljünk ki a nagy választékból: Antal János, Antal Antal, Hufnagl György, Fekete István, Varga István, Vajer György stb. A választók egy része azonban nagyon érdekes elvet mondott ki, amennyiben elhatározták, hogy a Vizivárosnak csak vizivárosi polgár lehet a jelöltje s a ki ezzel az elvvel ellenkezni mer, az halálös beszületést követ el a kerületen. Nem kutatjuk az indítványozók titkos okait, csupán arra mutatunk rá, hogy — a kiállítások szerint — mindenki előbb lesz a Viziváros választottja, csak vizivárosi polgár nem. A népszövetség vasárnapi gyűlésén a tagok nagy lelkesedéssel foglaltak állást Vass József dr. jelöltsége mellett Jungbluth József, egy népszerű vizivárosi polgár, a kinek a minap több mint 80 szavazata volt a választásnál, önként lemondott a jelöltségéről Vass dr. javára s kijelentette, hogy minden igyekezettel azon lesz, hogy Vass dr. a népszövetség igazgatója, a kiváló és agilis szónok a Viziváros választottja. Egy másik s talán még tekintélyesebb párt, a mely híveit az intelligencia körében bírja, Erdőssy Bódog fogjmm. tanárt óhajtja bizalmával megfizetni. Erdőssy régi polgára városunknak, a függetlenségi pártnak erős oszlopa, hasonlóan kiváló szónok. — Mióta pedig a villámvilágításnak hivatott ellenőre, egyszerűságmind állandó munkása és faktora a város ügyeinek. Megválasztatása már ebből a szempontból is óhajtható. Mi úgy látjuk, hogy a választási harc e két utóbbi jelölt körül fog kifejeződni. Tehát épen azoknak az óhaja nem megy teljesedésbe, a kik a Vizivárost az ekész városból elszigetelni óhajtanak.

Halálkozás. Mély részvétellel vesszük a szomorú hírt, hogy öz. Langer Jánosné szül. Rapcsák Erzsébet életének 63 dik évében szélhűdés következtében tegnap Esztergomban elhunyt. Temetés holnap d. u. lesz Esztergomban. Halálát leánya, öz. Czobor Gyuláné szül. Langer Etelka, három unokája és nagyszámu rokonság siratja.

Népszövetség a megyében. A katolikus népszövetség fokozatos terjesztésére a múlt vasárnap megyénk két községében is volt mozgalom. Két nagyobbára református, hívóktól lakott községben bontott zászlót legújabbán a népszövetség a két községben nagy sikerrel megindított mozgalom megmutatta, hogy a népszövetség eszméi a néhány községünk életében kisebb szerepet játszó kath. lakosok közt is kedvező fogadtatásra találnak. Sárszentmihály községben Székely Gyula helyi káplán buzgalma már régebben előkészítette a talajt a népszövetség eszméinek befogadására. Vasárnap, miután az idő rövidsége miatt az alakuló gyűlésre nem adhatott engedélyt a főszolgabíró, bizalmas összejövetel volt az iskola termében, ahol megjelent a község kath. intelligenciája és népe teljes számban. A megjelentek előtt Székely Gyula fejtegette a katolikusok összetartásának szükségességét, Horváth Imre sárpentelei plebános pedig a népszövetség eszméire mutatott rá; arra lelkesítvén a hallgatóságot, hogy az ellenséges irányzatokkal szemben a szervezett katolicizmusnak kell felvennie a harcot. Bilkei Ferenc, lapunk felelős szerkesztője a külföldi katolikusainak példájára mutatott rá s hangsúlyozta, hogy az összetartás megerősödésétől függ a katolicizmus sorsa Magyarországon. A nép lelkes hangulatban oslott szét; az alakuló gyűlés legközelebb megtartatik.

Koszorúmegváltás. Fröschl János építőmester úr Posits Mihály kanonok koszorójának megváltására 10 koronát ajándékozott a Vízvárosi templom céljaira.

A zsidó hitközség. Vasárnap végre lezajlott a zsidó hitközségi választás, a mely — a mint előre jeleztük — Grünfeld Jakab személyében találta meg új elnökét. Ő 137, Perl Miksa dr. pedig 4 szavazatot kapott, tehát az új elnök, vagy szupernitendus, vagy püspök, vagy nem tudjuk mi, Grünfeld Jakab lett. Mindenesetre érdekes pályafutás egy egyszerű mészárosra, a ki pár év tized előtt még húst árult a csurgói kis boltban, aztán szorgalmával, ügyességével, üzleti szellemével, mindenesetre szerencsésével, de — s ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni — a keresztény földbirtokosok szokásos birtokpolitikájával: előbb többszörös milliómos, bérlo, azután birtokos lett, végül pedig fölemelkedett arra a bizalmi méltóságra, a melynél magasabbra talán ő se vágyódhatik. Grünfeld Jakabot mi is jól ismerjük, még a tudók közt is ritkaság számba menő természetesen eszl, talpraesett életfilozófáját, mi is érdeme szerint becsültük mindig. Sok nemes és tiszteletreméltó egyéni tulajdonságáról személyesen is meggyőződünk s reméljük, hogy ebben az új állásában törekedni fog arra, hogy a magyar zsidóság a többi vallás felekezeteivel szemben a megértés magaslátára jusson s hogy minél többet érvényesítsen abból, a mi kizárja az exkluzivitást s a keresztény szeretet általánosságához közeledik. A mint halljuk, Grünfeld Jakabnak egyik főelve a két hitközségnek egyesítése, továbbá, hogy hitsorosainak anyagi terheit minél elvisselhetőbbé tegye. A hitközség óriási többsége ebben a reményben tisztelte őt meg szavazatával.

Az előjáróság választásánál csak a pénzügyi előjárói tisztség körül volt nagyobb harc két jelölt között. Megválasztattak: alelnökké dr. Löwy Károly, kultus előjáróvá Basch Adolf, pénzügyi előjáróvá Köhn Adolf, iskolai előjáróvá dr. Perl Miksa, pénzügyi ellenőrré dr. Steiner Jákó, gazdasági előjáróvá Ofner Mór, rendes előjárókká Deutsch Ignác, Pick Ignác, dr. Pataki Ármán Polák Gusztáv, Stern Mór, Sommer Mór, Wertheim Ármán, Bernstein Sámuel. Pótagok: Pető Miksa, Schlesinger Sándor, dr. Vermes Mihály, Engel Sándor, Deutsch Gyula. Iskolaszéki tagok: dr. Hajas Rezső, dr. Löwy Márk, Marton Jakab, dr. Vermes Mihály, Werheim Pál, Számvizsgálók: Pető Miksa, Greiner Soma, Pollák Henrik, Steiner Béla, Schmelzer Jákó. Gazdasági bizottság: Káldor Dávid, Ifj. Singer József, kultusz bizottság: Bruszt Ármán, Ifj. Singer József, Berns.ein Sámuel, Deutsch Gyula.

Rákóczi-ház. Zemplén vármegye törvényhatósági átiratot küldött a vármegyéhez, hogy Rákóczi Ferenc borsói szülőházaának Rákóczi-házzá való avatásában támogatását kérje. A 28-iki közgyűlés foglalkozik a szép eszmével.

A vasárnap megszenteléséért. Dicséret és elismerés adassék egyházmegyei papságának, amiért sz. hivatásának megfelelően minden téren iparkodik felkarolni a reábizott nép érdekeit.

Ennek tanubizonyossága az a levél, melyet a váli esperesi kerület lelkeskedő papsága intézett dr. Horváth Gyula és Csonlos Andor képviselőkhöz a nemzetgazdasági és valláserkölcsei szempontból egyformán nagyfontosságú vasárnapi munka- és mondjuk így: *alkohol szünet* érdekében. Reméljük, hogy a nép vezetőinek tiszteletteljes kérelme tette készletti a nép képviselőit.

Ime a levél:

Nagy. Képviselő Ur!

A történelmi és a tapasztalat arrataniit bennünk, hogy csak az *erkölcsös* nemzetek tudnak megállni a népek nagy versenyében. Az is gyakorlati igazság, hogy vallás nélkül nincs az erkölcsnek szilárd alapja. A vallás szolgálja a legtisztább és mindennél hatalmasabb *indítókákat* a törvény tiszteletére, a közjó önzetlen szolgálatára, szóval a praktikus hazaszeretetre. Ezért a nagy törvényhozók minden időben törekedtek a nép vallásosságának megszilárdítására.

Ennek az annyira szükséges vallásosságnak egyik lendítő ereje az Úr napjának, a vasárnapnak megszentelése, ami nem csak pozitív isteni törvény, hanem valósággal természeti törvénynek mondható.

A vasárnap megszentelése által elérendő cél azonban teljesen megvalósul, ha a népek alkalom adatik arra, hogy a lelkeikkel való foglalkozás és nyugalom szent napját iszákossággal, testi és lelki erőnek megrogtatásával, egész heti nehéz munkával szerzett keresményének eltökélésével fertőzze meg a szerencsétlen gondolkozásu törvényhozás által nyitvafelajított ajtaju korcsmák és pálinkás boltokban.

Nagy. Képviselő Urunk!

Közel jövőben a magyar képviselőház tárgyalni fogja a vasárnapi munkaszüneti törvény kiegészítését. A váli esperesi kerület róm. kath. lelkeskedő papsága jelen évi őszi gyűlésén foglalkozott a kereskedelmi miniszter ur által kiltatásba helyezett javaslatl. A vezetősére bízott magyar nép lelki és anyagi érdekei iránti szeretettől elteve, érett megfontolás után arra a meggyőződésre jutott, hogy a tervezett törvényjavaslat jelen alakjában, az által, hogy a munkaszüneti napokon is nyitva hagyja a korcsmákat és pálinkásboltokat, teljesen elfogadhatatlan és inkább sohase váljék törvényi éssé, hogy néptünk romlásának egyik oka törvénnyel legyen szentesítve.

Teljes bizalommal és mély tisztelettel kérjük Nagyságodat, hogy hathatós törvényhozió szavával odahatni kegyeskedjék, hogy

1. legyen a munkaszünet teljes és általános, azaz **terjesztessék az egész munkaszüneti napra és az egész munkásságra, főként a földművelőkre is;**

2. ugy a korcsmák, mint a pálinkásboltok **az egész munkaszüneti napon az előző nap esti hat órájától zárva legyenek;**

3. **vasárnap vasár- és ünnepnapokon ne tartassanak.**

Midőn ezen kérésünket az egész kerületi papság egyhangu határozatából kifolyólag Nagyságod elé terjesztjük, azt szives jóindulattal ajánljuk. Mély tisztelettel maradjunk nagyságos Képviselő urnak név szolgái:

Lovasberény, 1908. nov. hó.

Kolonics Károly,
kerületi jegyző.

Krécsy Károly,
kerületi esperes.

Szabad Liceum. A tavaly bevezetett nagyszerű szabad liceumi előadások az idén is folytatódnak a K. K. A-ak helyiségében. A vasárnapi előadást *Károly* Ignác, főgimnáziumi tanár tartotta, aki a nagyszámú jelenlévők állandó érdeklődése mellett meggyőzően fejtegette az Isten nevében végzett munka áldásait. A nagy tetszéssel fogadott előadást néhány sikerült szavalt keretezte. A kör ügyes műkedvelői Békefi bácsi rendezése mellett „Jön a kérés” c. pompás egy felvonásos vígjátékot hozták színre. A vígjáték sikerének osztályosai: Fröschl Erzsike, Káplán Mariska, Ványi Mariska, Raáb Ilonka, Eller Hermína, Káplán József és Kern György.

Egészségügy. Több oldalról jövő azon felszólításnak, hogy egészségügyi körömben a járványosan mutatkozó vörhenyről adjak vázlatos tájékoztatást, óhajtok eleget tenni jelen közleménnyel. Ezen kórköz tartozó két községben és két pusztán lépett fel a vörheny járványos alakban, és pedig május 25-én Adonyban, május 25-én a János-majorban és június 5-én a Ludovika-majorban, (e két utóbbi pusztá Szabolcs községhez tartozik) és végül július 2-án Iváncsán. Az összes megbetegedéseket a következőkben mutatom be:

Adonyban május 25-től október 31-ig beteg lett 62, meghalt 20.

Jánosmajorban május 29-től július 20-ig beteg lett 18, meghalt 2.

Ludovika-majorban június 5-től július 1-ig beteg lett 4, nem halt meg egy sem.

Iváncsán július 2-től szeptember 20-ig beteg lett 22, meghalt 7.

Miként ezen kimutatásból látható, a vörheny kiterjedése ezen 5 hónapos időszakra, nem mondható nagyoknak s bár voltak pár óra alatt elhalálzással végződő esetek, az általános halálozási % nem haladta túl a vörhenyénél megszokott közeparányt. A 3 utolsóknak felsorolt helyen, különösen pedig Ludovika-majorban, hol csupán csak 4 eset fordult elő, sikeres és kedvező volt a védekezés. A járványok ezen 5 hónapra kiterjedő vonatott jellege a vörhenyének természetes sajátossága. Bár a járvány ellen a legmodernebb fertőtlenítő eljárások vétekkel a községek által alkalmazásba, annak kisebb nagyobb ingadozásokkal való tovahuzódása megakadályozható nem volt s így a laikusnak azon fölfevése, hogy a járvány tovahuzódását, a községek által, ki nem elégitő módon alkalmazott védekezése idézi elő, szakértői ismeretek alapján, nem állhat meg ami jelen esetünkben annyival nagyobb erővel bizonyítható, mert hisz a községek által fogantatosított intézkedések közben jött létre a fent kimutatott 3 községben a jó eredmény, vagyis a járvány terjedésének megállítás, illetve megszüntése a miért is ezen községek előjáróságát elismerés illeti.

Hogy Adonyban ezen jó eredmény mind e mai napig sem következett be, szinte nem szólhat a védekezési eljárás ki nem elégitő volta mellett. A védekezés, különösen pedig a fertőtlenítés, egy olyan betegségnek, mint a vörheny, melyről csak azt tudjuk, hogy fertőző, de a fertőző anyagot, sem pedig a fertőzés utait nem ismerjük, nehéz és pozitív eredménnyel nem kecsegtet. Más fertőző betegségeknek mint például typhus, hólyagos himlő, cholera stb. melyeknek fertőző anyaga előttünk ismertek, védekezésünket is pozitív formába vezethetjük be. Késztelenül a legjobb eredményt azzal érők el, ha a betegnek kórházba szállítása kényszer útján volna elrendelhető, ami azonban faly helyen, még hosszú időig a megvalósíthatatlanság világába tartozik.

Dr. Szüig Gusztáv.

A kath. sajtónak. Gönczöl Antal rácalmási plebános 10 koronát adományozott a kath. sajtó céljaira.

Gyilkos legények. Vért fagyasztó kegyetlenségnek híre vesszük a szomszéd Iszkaszentgyörgyről. Három iszkaszentgyörgyi legény a mult vasárnap betört Csapke István pálinkafőzőjébe, hogy a duhajkodást ott is folytassa. Csapke István és Illés Pál, akik épen a pálinkafőzőben tartózkodtak, megakarták akadályozni a részeg legények garázdálkodását, mire azok hatalmas dorongokkal támadtak rájuk. Illés Pált annyira összetörték, hogy egész teste erősen földagadt és súlyos sebek támadtak rajta. Bejött Fehérvárra, ahol Frisch Adolf dr. vette gyógykezelés alá. Most értesültünk róla, hogy hazamenet belehalt sebeibe.

Gondatlan pékmester. Laxgang Ferenc rácalmási pékmester háza udvarán a mult évben halálos szerencsétlenség történt. Kocsis Erzsébet a pékmester eselédje belesért a kutba, amelyből holtan húzták ki. A kut tulajdonosa Laxgang Ferenc ellen megindult a törvényes eljárás, mert a kutja olyan állapotban volt, hogy könnyen megtörténhetett a szerencsétlenség. A törvényszék 50 korona pénzbüntetésre ítélte, az ítélet azonban az új büntető novella értelmében felülgészítette.

Megfagyott ember. Kósa János zámolylakos nem annyira a hideg időjárás, mint a pálinkának halottja. Szombaton reggel alaposan felöntött a garatra, aztán indult csak munkája után a disznóhegyi dűlőbe. Utközben ledöntötte lábáról a szesz s végig fektűt az ut horétegén. Az uton nem járt senki, aki megmentette volna a veszedelmes álmotól. Mikor már megfagyott, csak akkor találtak rá a jó emberek.

Közzgyűlés. A Székesfehérvári Zenekedvelők Egyesülete f. évi december hó 1-jén délután 3 órakor a főreáliskola tornatermében évi rendes közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjai ez uton hívja meg az Elnökség. **Tárgysorozat:** 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. A lefolyt évi számadások megvizsgálásáról szóló számvizsgálói jelentés, a fölmentvény megadásá. 4. Költségelőirányzat az 1908/9. évrre. 5. A hiányzó felülvizsgáló-bizottsági tag választása. 6. Igazgatóválasztmány előterjesztése az alapszabályok módosítása tárgyában. 7. Indítványok. (Az alapszabály 17. pontja értelmében a gyűlés előtt 3 nappal az elnökséghez írásban beterjesztendők.)

Halálózás. Özv. Tombor Zsuzsanna, Tombor Aladár színházi karnagy édesanyja 81 éves korában a helybeli Szent-György kórházban elhunyt.

A bérkocsik díja. A bérkocsisok új díj-szabása alig lepet életbe, már is ujra azt kívánják, a bérkocsisok, hogy díjazásukat emelje fel a városi hatóság. A bérkocsisok megbízásából Veres Mihály tb. városi ügyész beadványt intézett a városi tanácshoz, amely beadványban a nehéz megélhetési körülményre hivatkozva díjazásuk felemelését kéri a bérkocsisok. A tanács tegnapi foglalkozott a bérkocsisok kérelmével; s azt nem találván méltányosnak elutasította.

Gyilkosság Sárbogárdon. Sárbogárd község határában egy távoleső vasúti őri lakban rémes családi dráma folyt le vasárnap éjjel. Dömök István a 49. számú őrház vasúti őre borzalmas kegyetlenséggel gyilkolta meg feleségét, akit hitlenség gyanújába fogott. A családi békétlenség már régóta tanyát vert a kis családban, örökös zsörtölődés volt a házastársak élete. Ennek a családi otthont teljesen feloldó békétlenségnek aztán megdöbbentő családi dráma vetett véget. Dömök István vasárnap este bepálinkázva, részeg fővel tért haza. Már ekkor megérelelődött agyában a gyilkos bosszu gondolata. Kis gyermekei, felesége már nyugovóra tértek, csak 8 éves kis leánya, Kata volt ébren. Az apa is lefeküdt, de csak arra várt, hogy kis leánya is aludjék. Azután éjfél tájban, mikor már minden csendes lett a házban, kést keresett s azzal vadállati módon alvó feleségének rontott. Több súlyos késszurást ejtett rajta, amitől a szerencsétlen asszony néhány perc alatt elvérzett. A gyilkos esemény zajára persze borzalmas látványra ébredt a kis család. Dömök nem vesztette el lélekjelenlétét. Tudatára ébredt szörnyű bűnének s szaporán munkának látott, hogy a gyilkos esemény jeleit eltüntesse. A bűnjeleket magához vette, a szoba padlóját felsurotta a vértől s kimosatta az asszony vérében ázólt ingét. A csendőrök már reggel tudomást vettek a dologról s vasravereték a gyilkost és beszállították a sárbogárdi törvényszék fogházába.

Érdekes eset. Szluha István ceceli földbirtokos 6 béres szekéren bort szállított a vasúti állomásra. Hakstock Ferenc alapi molnárség a bort szállító szekerekhez szegődött s váltig arra biztatta a béreseket, hogy kóstoljanak bele a borba. A béresek nem hajlottak a csábító szavakra, de midőn a molnárséd alkalmas furó számszámot mutatott fel, amelynek segítségével könyv szerrel lehetett a bor tartalmához férni, a

manipulációra átengedték a hordót. Jó néhány litert kiszoptak belőle a felek. Hakstock Ferenc a csínyért megalkott; — a helybeli törvényszék 1 honapi-fogházra ítélte.

SZÍNHÁZ.

Szombat, nov. 21.

Naftalin. Ujdonság. Irta Heltai Jenő. Az újabb magyar irodalomnak van néhány alakja, a kik patenttal járnak a valamikor szépprózának nevezett mező himes virágai között. Csak valamikor volt széppróza. Ezeknek az embereknek a lehellete mindent megmetyejezt. Annak a kertnek virágai csak penészgombáknak illenek be, a melyeknek nincs egyéb hivatásuk, mint inficiálni. Az életnek ezer és százezer fonáksga van, a melyeket a talentumos író elleshet, lefeshet s akkor kezében a sár is szinaranná változik. Heltai et comp. azonban sehol soha nem találunk az életben egyebet, mint malacságot, mint a tisztességnak, a jóízlesnek, az okosságának visszaját. Heltainak nincs egy nőalakja, aki nem fűzne tiltott szerelmi viszonyt, nem pingál le egy férfit, a ki nem kalandok után ló-fut. Neki ebből áll az élet. Irodalmi hivatásának azt tartja, hogy meggyőzze az embereket arról, hogy ilyenek kell lenni az életnek. Szomorú dicsősége annak az embernek, aki büszke akar lenni arra, hogy ő magyar író, hogy Magyarország lakói közül százszereket lát el szellemi táplálékkal. Szomorú dicsőség! A Naftalin teljesen ebből a zsánerből való. Ha a megelőző darabot malacságnak neveztük, erre egész bátran rámondhatjuk, hogy hülyeség. A hülyeségnek csodálatos módon való felbolygázása. Ha jól tudjuk, a Városigeti Szinkör szakácsnéina, bakáinak és lipótvárosi nagyszágos asszonyainak a megröhhogtetésére készült. Nagyon sovány szellemi szükségletei lehetnek annak, aki ezt anélkül végig tudná nézni, hogy rá ne mondaná: hülyeség. S a kinek volna annyira rossz guisztusa, hogy még egydarat fásztanán magát a megtekintésével, belefullad a maga semmisségébe. Szalkai — mint mindig — most is remek alakítást nyújtott. Kovácsnak, a drámai hősnének, házmester szerep jutott, abban kellett volna ugrabugrálnia. Fogadjá részvétünket, bocsássák meg neki a műzsák, de hát ő nem oka semminek. Tomborné játékára csupa udvariasságból nem keresünk hasonlatot, de örülnék neki, hogy ő is segített tönkretenni és csúfítatenni azt a számárságot.

Anyakönyvi statisztika.

1908. november hó 14-től november hó 21-ig.

Születés. Született: 10 törvényes fiu, 8 leány, 0 törvénytelen fiu, 0 leány, halvaszületett törvényes fiu 0, leány 0, törvénytelen fiu 0, leány 0. Összesen 18.

Halálózás. Elhalt: 7 éven aluli 1 törvényes fiu, 1 leány, 7 éven felüli 7 férfi, 3 nő. Összesen 12. Eszerint a születés a halálózást 6-tal múlja felül.

Elhaltak: Tuzsok Antal r. k. házi szolgáló, 62 éves, Seregélyesi-út 1. — Házlek János r. k. napszámos, 52 éves, Maroshegy. — Héj József r. k. vendéglős, 56 éves, Hal-tér 3. — Peidl Mária r. k. 21 éves, Olaj-utca 10. — Özv. Vig Andrásné, Egyed Katahn, r. k. kisbirtokosnő, 78 éves, Palotai-utca 43. — Özv. Peresztegi Nagy Györgyné, Orbán Anna, Sár-utca 58. — Binder Dávid r. k. önlós fésűs, 67 éves, Hal-tér 17. — Podhorszky József r. k. 3 hónapos, Vását-tér 17. — Nyakas Erzsébet r. k. 1 éves, Kentalja-utca 8. — Fekete Imre r. k. kisbirtokos, 44 éves, Saldtorn-utca 4. — Egyed János ref. házi szolgáló, 55 éves, Malom-utca 8. — Borostyán Sándor ref. nyug. főreáliskolai tanár, 79 éves, Széchenyi-utca 17.

Az adventi szent idővel kezdődik
Dr. PROHÁSZKA OTTOKÁR
székesfehérvári püspök ur Ó Méltósága legutóbb megjelent nagyszabású műve:

Elmétkedések az evangéliumról.

É kiváló mű finom biblia-papírra van nyomva s kis 8-adrét alakban 736 oldalra terjed. Ára vászonkötésben 8 kor., bőrkötésben 10 kor. **Kapható Buzárovits Gusztáv könyvkiadóhivatalában Esztergomban.**

Ugyanott kapható az illusztris szerzőnek eddig megjelent többi nagybecsű műve is, ugymint:

Isten és a Világ. Különös tekintettel a természettudományokra. Második kiadás. Nagy 8-adrét, 250 oldal. Ára fűzve 2 k. 40 f., kötve 3 k. 40 f.

A keresztény bűnbánat és bűnbocsánat. A budapesti m. kir. tudományegyetem hittani kara által a Horváth-féle jutalommal kitüntetett pályamunka. Második kiadás. Nagy 8-adrét, 325 oldal. Ára fűzve 4 kor., kötve 5 kor.

Föld és Ég. Kitalások a geologia és theologia érintkező pontjai körül. Harmadik kiadás. Nagy 8-adrét, 462 oldal. Ára fűzve 6 kor., kötve 7 kor. 50 fillér.

Dominus Jesus. Nyolc konferencia, melyet a budapesti egyetemi templomban tartott *Dr. Prohászka Ottokár.* Második kiadás. 8-adrét, 118 oldal. Ára fűzve 1 k. 20 fill., kötve 1 k. 80 fill.

A diadalmas világnézet. Második kiadás. Nagy 8-adrét, XII és 292 oldal. Ára fűzve 4 kor., kötve 5 kor. 20 fill.

Egyben ajánlom a ftdó urak becses figyelmébe dűsan berendezett és nagy választékú **szent kép, rózsafűzér és imakönyv raktáramat a legjutányosabb árak mellett.**

Mutatvány küldeményeket választás végett, valamint minta-kepeket kívánatra szivesen küld

Buzárovits Gusztáv
könyvkiadóhivatala, könyv- és műkereskedése
Esztergomban.

Kályhák és takaréktűzhelyek fűtésére legalkalmasabb, leggazdaságosabb, legkellemesebb tüzelőanyag

a sajtolt szén,

mert: állandóan egyenletes meleget ad, mennyisége könnyen ellenőrizhető, nem piszkít és kezelése egyszerű.

100 kgr. ára házhoz szállítva 2 k 40 f.

Megrendelhető Székesfehérváron: „Sajtolt szén” elárúsító raktárban

Stibal Gusztáv Rákóczy-utca 6. sz.
(Galambos-ház) és
Krausz Verona dohánytőzsdéjében,
Nádor-utca.

SCHMÖLTZ LASZLÓ
CIM-, CIMER-, SZOBAFESTŐ- és MÁZOLÓ
SZÉKESFEHÉRVÁR, VÁSÁRTÉR 17. SZÁM.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legnagyobb igényeknek megfelelőleg, szolid árak mellett.
Ugyanott egy jó házból való fiu tanulónak felvétetik.
Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.